

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА**

ПЕЛЕШЕНКО ІГОР МИКОЛАЙОВИЧ

УДК 373.3.091.279.7.016:796

**МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ
УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ**

13.00.02 – теорія та методика навчання
(фізична культура, основи здоров'я)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Харків – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківській державній академії фізичної культури.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, доцент
Васьков Юрій Вадимович,
Комунальний заклад «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради,
завідувач кафедри теорії та методики
фізичного виховання.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Грибан Григорій Петрович,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка,
завідувач кафедри фізичного
виховання та рекреації;

кандидат педагогічних наук
Шуба Людмила Вікторівна,
Запорізький національний
технічний університет
доцент кафедри управління
фізичною культурою та спортом.

Захист відбудеться «30» травня 2016 року о 12³⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 64.051.19 у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна за адресою, м. Харків, майдан Свободи, 6, ауд № 243.

З дисертацією можна ознайомитись у Центральній науковій бібліотеці Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна за адресою: 61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.

Автореферат розісланий «30» квітня 2016 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. В. Кабацька

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В сучасності, перспективним напрямком розвитку системи загальної середньої освіти є розроблення педагогічних підходів до формування в учнів однієї з ключових компетентностей людини – здоров'яформувальної. Це визначено у «Національній доктрині розвитку освіти» (затверджена Указом Президента України № 347/2002 від 17 квітня 2002 р.); Указі Президента України «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні» № 926 від 30.09.10 р.; Наказі Міністерства освіти і науки України «Про затвердження заходів, спрямованих на реформування системи фізичного виховання учнів та студентської молоді у навчальних закладах України» № 1078 від 27.11.2008 р. та інші.

Актуальність вказаного напрямку педагогічної діяльності пов'язана з тенденцією зниження рівня здоров'я школярів та низькою ефективністю традиційних підходів до організації навчально-виховного процесу з фізичного виховання школярів, про що свідчать ряд наукових робіт І. Бакіко (2007), Г. Безверхньої (2004), Т. Бондаря (2009, 2010); Ю. Васькова (2009); Т. Круцевич (2003, 2010); В. Платонова (2008), В. Сутули (2009, 2010); Б. Шияна (2007, 2010) та інші. Особливо гостро стоїть питання щодо організації педагогічного контролю ступеня реалізації, зокрема завдань фізичного виховання, та оцінювання навчальних досягнень учнів (Ш. Амонашвілі, 1996; О. Гузенко, 2002; В. Добринський, 2002; В. Євдокимов, 2008; І. Прокопенко, 2008 та інші). Це підтверджується також тим, що у школах України скасовано Державні тести та нормативи фізичної підготовленості; контрольні навчальні нормативи є орієнтовними; впроваджено багато чинників виставлення оцінки, які є суб'єктивними: «бонусні бали», які нараховуються суто на розсуд вчителя; «оцінка техніки виконання вправи» де учень може володіти особливим різновидом технічних дій, а точніше індивідуальною технікою виконання та інші.

У системі педагогічного контролю майже відсутні підходи до визначення рівня фізичного здоров'я учнів та рівня фізичного розвитку, хоча в Україні на державному рівні активно ведеться робота у цьому напрямку, про що свідчать Указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні» № 1013/2005 від 04.07.2005 р.; Наказ Міністерства освіти і науки України та Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту «Про впровадження фізкультурно-оздоровчого комплексу школярів «Козацький гарт» № 479/1656 від 17.08.2005 р.; Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про утворення міжвідомчої робочої групи з розроблення проектів «Положення про фізкультурно-оздоровчий комплекс «Крок до здоров'я» та методичних рекомендацій щодо забезпечення рухової активності учнів і студентів у навчальний та позаурочний час» № 515-р від 13.05.2009 р. тощо.

Теоретичну основу дослідження становлять: філософські положення теорії наукового пізнання про активну роль особистості в пізнанні та перетворенні дійсності (В. Андрущенко, Е. Ільєнков, Л. Копнін, В. Швірев та інші); принципи і методи системного підходу (В. Афанасьєв, В. Беспалько, І. Блауберг, В. Кузьмін та

інші); закономірності організації та функціонування педагогічного процесу (Ю. Бабанський, В. Бондар, І. Лернер, В. Краєвський, М. Ярмаченко та інші); теоретико-методологічні аспекти фізичної культури (Б. Ашмарін, В. Бальсевич, Т. Круцевич, О. Куц, Л. Лубишева, Л. Матвеев, Б. Шиян та інші).

Дослідженнями науковців (В. Бальсевич, Є. Бондаревський, Ю. Васьков, Л. Волков, О. Гужаловський, Т. Круцевич, В. Лях, Н. Москаленко, Б. Шиян та інші) доведено, що ефективність організації фізичного виховання в загальноосвітніх навчальних закладах передбачає систематичне отримання інформації про рівень фізичної підготовленості і фізичного розвитку учнів.

Отже, необхідність вдосконалення педагогічного контролю у загальноосвітніх навчальних закладах, зокрема у початковій ланці школи, необхідність виявлення науково обґрунтованих підходів до визначення безпечного рівня розвитку фізичних якостей у молодших школярів і зумовило вибір теми дисертаційного дослідження **«Методика оцінювання рівня фізичної підготовленості учнів початкової школи»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано у рамках Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011-2015 рр. з теми 1.3 – «Парадигма здорового способу життя в дискурсах фізичного виховання і спорту» (номер державної реєстрації: 0111U001716).

Тема дисертації затверджена у Харківській державній академії фізичної культури (протокол № 5 від 23 грудня 2011 р.) та узгоджена в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 3 від 28 квітня 2015 р.).

Мета і завдання дослідження.

Мета дослідження – обґрунтувати форми, методи і засоби визначення рівня фізичної підготовленості в системі фізичного виховання учнів початкової школи

Завдання дослідження:

1. Провести аналіз спеціальної науково-методичної літератури щодо проблематики педагогічного контролю у системі визначення рівня фізичного розвитку та фізичної підготовленості учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

2. Визначити стан фізичного розвитку та фізичної підготовленості учнів 1-4 класів (на прикладі загальноосвітніх навчальних закладів Харківської області).

3. Виявити соціальні та педагогічні умови вдосконалення системи педагогічного контролю як основного засобу визначення рівня фізичної підготовленості учнів та його основні складові.

4. Розробити навчально-тестовий модуль з визначення розвитку фізичних якостей в учнів початкової школи як важливу умову оцінювання рівня їх фізичної підготовленості.

5. Провести експериментальну апробацію навчально-тестового модулю у загальноосвітніх навчальних закладах Харківської області та обґрунтувати модельні характеристики фізичної підготовленості учнів початкової школи.

Об'єкт дослідження – процес фізичного виховання учнів молодших класів загальноосвітніх навчальних закладів.

Предмет дослідження – форми, методи та засоби визначення рівня фізичної підготовленості в системі фізичного виховання учнів початкової школи.

Концепція дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні системи оцінювання навчальних досягнень учнів загальноосвітніх навчальних закладів за допомогою комплексного застосування рухових тестів для визначення рівня розвитку фізичних якостей.

Аналіз психолого-педагогічних і спеціальних досліджень у галузі фізичної культури дає підстави для висновку про необхідність використання комплексу різноманітних науково обґрунтованих підходів до використання рухових тестів в навчально-виховному процесі учнів початкових класів загальноосвітніх навчальних закладів.

Загальна концепція включає три взаємопов'язані концепції, які сприяють реалізації головної ідеї дослідження.

Методологічний концепт включає фундаментальні філософські ідеї формування гармонічно розвинутої людини, положення гуманізму в організації освітнього процесу, а також відбиває взаємозв'язок, взаємодію та взаємозалежність підходів загальнонаукової й конкретно-наукової методології до вивчення проблем освіти і виховання.

Теоретичний концепт обґрунтовує систему ідей, концепцій, категорій, основних понять, без яких неможливе розуміння сутності досліджуваної проблеми.

Технологічний концепт передбачає:

- визначення основних підґрунть оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів загальноосвітніх навчальних закладів;
- розробку модельних характеристик розвитку основних фізичних якостей учнів початкової школи;
- створення науково обґрунтованої моделі навчально-тестового модуля оцінювання навчальних досягнень учнів за допомогою комплексного використання рухових тестів.

Гіпотеза дослідження полягає в тому, що якість навчальної діяльності учнів початкових класів загальноосвітніх навчальних закладів можна суттєво підвищити, якщо в педагогічному процесі використовувати комплексний підхід в оцінюванні навчальних досягнень учнів за допомогою рухових тестів різної спрямованості.

Загальну гіпотезу конкретизовано в часткових припущеннях:

- якість реалізації системи оцінювання навчальних досягнень учнів залежить від обґрунтованого визначення основних функцій контролю в загальноосвітніх навчальних закладах;
- теоретико-методологічне обґрунтування розробленої системи засновується на особистісно орієнтованому підході до організації навчального процесу в початкових класах загальноосвітніх навчальних закладів;
- оцінювання навчальних досягнень учнів ґрунтується на моніторингу якості розвитку основних фізичних якостей;
- розроблений навчально-тестовий модуль дозволяє об'єктивно і своєчасно визначити позитивні і негативні сторони організації навчально-виховного процесу
- на уроках фізичної культури учнів початкових класів.

Методи дослідження: *теоретичні:* аналіз наукової, навчально-методичної літератури законодавчих документів України для визначення сучасного стану проблеми запровадження навчально-тестового модулю у загальноосвітніх навчальних закладах Харківської області та обґрунтувати модельні характеристики фізичної підготовленості учнів початкової школи; *емпіричні:* соціологічний аналіз; кількісний аналіз статистичних даних; організаційний аналіз; системний аналіз; кореляційний аналіз; порівняльний аналіз; педагогічне тестування; педагогічний експеримент з впровадження навчально-тестового модулю у діяльність загальноосвітніх навчальних закладів; методи математичної статистики для кількісної та якісної оцінки емпіричних даних.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

- *вперше* обґрунтовано модельні характеристики фізичної підготовленості учнів початкової школи; виявлено соціальні та педагогічні умови вдосконалення системи педагогічного оцінювання рівня фізичної підготовленості учнів початкової школи; обґрунтовано функції та складові навчально-тестового модуля з визначення рівня фізичної підготовленості учнів початкової школи;
- *вперше* запропоновано визначати рівень фізичної підготовленості учнів за допомогою комплексного використання рухових тестів по кожній фізичній якості;
- *уточнено* рівень фізичного розвитку та фізичної підготовленості учнів 1-4 класів (на прикладі Харківської області);
- *подальшого розвитку набули:* система оцінювання навчальних досягнень учнів загальноосвітніх навчальних закладів за допомогою тестової перевірки рівня розвитку фізичних якостей; концепція необхідності запровадження навчально-тестового модулю у загальноосвітніх навчальних закладах Харківської області та обґрунтувати модельні характеристики фізичної підготовленості учнів початкової школи;

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що: розроблений навчально-тестовий модуль з визначення рівня фізичної підготовленості учнів початкової школи може бути включений в навчальну програму з фізичної культури і використовуватися у практиці загальноосвітніх навчальних закладів України; визначені модельні характеристики рівня фізичної підготовленості здоров'я учнів 1-4 класів можуть бути використані при організації педагогічного контролю у загальноосвітніх навчальних закладах; результати проведених досліджень можуть використовуватися спеціалізованими кафедрами вищих навчальних закладів при вивченні дисциплін: «Теорія і методика фізичного виховання», «Менеджмент рекреаційно-оздоровчої роботи».

Основні результати дослідження *впроваджено:* у практичну діяльність загальноосвітніх навчальних закладів: № 57 (акт впровадження від 06.12.2011 р.), № 112 (акт впровадження від 05.12.2011 р.), № 166 (акт впровадження від 12.12.2011 р.) Харківської міської ради, загальноосвітніх навчальних закладів Чугуївського району Харківської області (акт впровадження від 20.01.2012 р.); у освітній процес Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (акт впровадження від 12.01.2012 р.).

Матеріалами дослідження можуть послуговуватися викладачі університетів та інших навчальних закладів, а також студенти та магістри педагогічних спеціальностей під час підготовки курсових і магістерських робіт, проходження педагогічної практики в школі.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення та результати дисертаційного дослідження викладено в доповідях на конференціях, зокрема, *міжнародних*: «Моделювання та інформаційні технології у фізичному вихованні і спорті» (Харків, 2012); *всукраїнських*: «Практично-професійна підготовка студентів у системі вищої освіти: проблеми та шляхи вдосконалення» (Харків, 2011); «Формування фізичної культури особистості – стратегічне завдання фізкультурної освіти учнів загальноосвітніх навчальних закладів» (Харків, 2009), «Науково-методичні основи сучасного навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах: актуальні проблеми, досвід, перспективи вдосконалення» (Харків, 2013); відкритих науково-практичних конференціях факультету фізичного виховання ХГПА (Харків, 2011, 2012); у роботі круглого столу (Харків, 2010), на засіданнях кафедри теорії та методики фізичного виховання Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (2012-2015), на засіданні Харківської обласної федерації сучасного п'ятиборства (Харків, 2011).

Особистий внесок дисертанта в статтях, написаних у співавторстві, полягає у розробці навчально-тестового модулю з визначення розвитку фізичних якостей в учнів початкової школи як важливої умови оцінювання рівня їх фізичної підготовленості.

Публікації. За темою дисертації опубліковано 14 наукових праць, з них: 5 статей – у провідних наукових фахових виданнях України (з них – 4 одноосібно); 4 статті в інших виданнях; 3 статті – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій, 2 – науково-методичних матеріали.

Структура й обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (189 найменувань, з них – 16 англійською мовою), додатків. Робота містить 51 таблицю, 5 рисунків. Загальний обсяг дисертації становить 185 сторінок, основного тексту – 148 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми і доцільність її наукової розробки, визначені мета, завдання, об'єкт і предмет та методологічну основу дослідження, розкрита його наукова новизна, практичне значення, відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження.

У **першому розділі** «Теоретичні засади контролю за рівнем фізичної підготовленості в системі фізичного виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів» на основі аналізу психолого-педагогічної та спеціальної в галузі фізичної культури літератури наводяться основні історичні аспекти розвитку контролю за рівнем фізичної підготовленості учнів в загальноосвітніх навчальних

зкладах. У площині вивчення державних документів, що регламентують фізичне виховання в загальноосвітніх навчальних закладах здійснено моніторинг сучасного стану реалізації різноманітних форм фізичного виховання на підставі якого визначено ряд причин незадовільного рівня здоров'я учнів.

Визначається місце та роль педагогічного контролю як засобу оцінювання рівня фізичної підготовленості в модернізації всієї системи навчання, вказується на вимоги державних документів щодо формування особистості учнів засобами фізичної культури. Висвітлюються питання розвитку педагогічного контролю в системі фізичного виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів та його основні функції, цілі та відповідні завдання. До основних функцій контролю були віднесені; пізнавальна, освітня, виховна, діагностична та прогностична.

На основі аналізу спеціальної науково-методичної літератури визначено, що оцінювання навчальних досягнень учнів є частиною педагогічного контролю. Історичний екскурс вивчення проблеми впровадження контролю за рівнем фізичної підготовленості людини свідчить про його використання вже у Стародавньому світі (В. Аванесов) і протягом життєдіяльності людства спостерігається три періоди розвитку його системи. Перший – донауковий (до кінця XIX – початку XX століття; другий – початок XX століття – кінець 70-х років XX століття; третій – 70-ті роки XX століття – до теперішнього часу.

Досліджуючи історію розвитку системи фізичного виховання до XX століття було доведено наявність трьох періодів організації цього процесу: оздоровчо-розвивальний (німецька, шведська гімнастики та інше); рекреаційно-спортивний; воєнізований. Але тільки на початку XX століття було розроблено перші рухові тести для оцінювання рівня фізичної підготовленості дітей та молоді, але вони несли у собі вимоги щодо придатності до військової служби. У період з 1917 року до початку другої світової війни в СРСР оцінювання здійснювалося за двома напрямками: придатності до служби в армії і досягнення найвищих спортивних результатів. У після воєнні роки в школах основними критеріями оцінювання рівня фізичної підготовленості учнів був комплекс БГПО, що на думку О. Литвина (2008) привело до глибокої кризи вітчизняної системи фізичного виховання.

За період становлення України як незалежної держави змінилися підходи до створення системи шкільного фізичного виховання і, як наслідок, до системи оцінювання навчальних досягнень учнів. Відбулася і зміна основних функцій цього процесу. До основних з них (за Ш. Амонашвілі та Б. Ананьєвим) віднесено: контролюючу, орієнтуючу, стимулюючу, виховну та розвивальну. Також ряд авторів відзначають, що оцінка виконує і певну соціальну функцію – завдяки якій у дитини починає формуватися усвідомлення суспільного державного сенсу навчання та суспільної свідомості.

Вивчення проблеми удосконалення системи контролю у фізичному вихованні учнів початкової школи дозволило конкретизувати форми, методи і засоби педагогічного контролю. До форм здійснення контролю необхідно віднести усні та письмові (для вивчення рівня теоретичної підготовки учнів), до методів – поточний, оперативний і підсумковий, до засобів вивчення рівня навчальних досягнень –

прийом навчальних і контрольних нормативів, а також для визначення рівня фізичної підготовленості – рухові тести та функціональні проби.

З метою визначення рівня фізичної підготовленості у 1996 році було розроблено і впроваджено Державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України. Але у 2008 році їх було скасовано, вилучені з навчальних програм і рухові тести. Такі заходи не привели до підвищення рівня фізичної підготовленості учнів і, як наслідок, їх стану здоров'я.

Для подолання виявлених недоліків в оцінювання навчальних досягнень учнів в дослідженні запропоновано використовувати «батарею» (комплекс) тестів для визначення рівня фізичної підготовленості учнів та середньо групових модельних характеристик розвитку фізичних якостей.

Модель, за визначенням словників та енциклопедій, дослідженнями науковців сфері фізичної культури А. Боляка (2005), А. Гаськова, І. Лисаковського (1995) та інші, уявляє собою деякий матеріальний або той, що представляється в думках, об'єкт або явище, що є спрощеною версією модельованого об'єкта або явища і що достатньою мірою повторює його якості, істотні для цілей конкретного моделювання, опускаючи неістотні властивості. Як модель може виступати схема, копія, макет, зображення. За класифікацією моделі розподіляються на: натурні, логічні, образні, табличні, макети, ієрархічні, графічні, мережеві інформаційні, об'єктно-орієнтовані тощо.

В роботі поглиблено досліджується проблема теоретико-методичних основ розробки модельних характеристик фізичної підготовленості дітей шкільного віку та сучасних підходів до їх визначення в системі забезпечення належного рівня фізичної підготовленості учнів. Наводяться показники модельних характеристик провідних фахівців в галузі шкільної фізичної культури і власні міркування до удосконалення цього процесу.

Під час проведення дослідження використовувалися рухові тести різної спрямованості. Розроблений навчально-тестовий модуль визначення рівня розвитку фізичних якостей учнів початкової ланки школи. При цьому показники розглядаються як модельні характеристики, що отримані за рахунок показників виконання тестів. Проблематику розробки модельних характеристик вивчали А. Алабін, Є. Боляк, В. Веніков, А. Гужаловський та інші.

Фахівці пропонують при розробці модельних характеристик фізичної підготовленості орієнтуватися на показники, що свідчать про здібності та якості, які підлягають спрямованому вдосконаленню засобами педагогічного впливу. Ефективність визначення модельних характеристик залежить від дотримання вимог (наприклад, валідності тощо) рухових тестів, а також урахування вікових і статевих факторів.

Враховуючи те, що в навчальних програмах передбачено тільки по одному тесту для визначення рівня розвитку певної рухової здібності. Для всебічного визначення рівня розвитку рухових здібностей учнів в системі педагогічного контролю пропонується використовувати декілька рухових тестів.

У другому розділі «Соціально-педагогічні передумови вдосконалення системи оцінювання рівня фізичної підготовленості учнів початкової школи»

розкривається зміст основних методів та етапи проведення дослідження. До основних з них відносяться: аналіз літературних джерел та навчальних документів; соціологічний, системний, кореляційний та порівняльний аналізи; педагогічний експеримент та тестування рухових здібностей учнів; методи математичної статистики. Провідною метою педагогічного експерименту було визначення переваг комплексного застосування рухових тестів різної спрямованості від традиційної системи де кожна фізична якість визначалася за допомогою одного рухового тесту. Це приводить до односторонності визначення фізичних можливостей учнів різних класів й статі.

Дисертаційне дослідження здійснювалося протягом чотирьох етапів. На першому етапі (2009 р.) були визначені мета, об'єкт, предмет і завдання дослідження, напрями щодо їх реалізації, вибрана відповідна методика, проаналізовано спеціальну літературу з проблем дослідження.

На другому етапі (січень 2010 р. – серпень 2011 р.) проводилось тестування фізичних якостей учнів початкових класів загальноосвітніх навчальних закладів, здійснювався кореляційний аналіз отриманих результатів, розроблялася експериментальна методика тестування розвитку фізичних якостей учнів 1-4 класів у формі навчально-тестового модуля.

На третьому етапі (вересень 2011 р. – квітень 2012 р.) проведено педагогічний експеримент з метою впровадження навчально-тестового модуля в навчальний процес учнів початкових класів загальноосвітніх навчальних закладів. В експерименті приймало участь 1674 учня 1-4 класів з них: 829 хлопців та 745 дівчат.

На четвертому етапі (травень 2012 р. – жовтень 2014 р.) визначалися модельні характеристики рівня фізичної підготовленості учнів початкових класів, як складової системи визначення рівня здоров'я учнів, визначалися педагогічні підходи до оцінювання результатів тестування. В кінці цього етапу формулювалися висновки дисертаційного дослідження, оприлюднювалися його результати та готувалися статті у наукові видання за підсумками дослідження.

На основі показників тестування рівня розвитку фізичних якостей висвітлюються соціально-педагогічні передумови вдосконалення всієї системи тестування учнів. На основі показників відношення батьків та вчителів фізичної культури визначаються соціальні умови перебудови цього процесу, а на підставі здійснення кореляційного аналізу фізичного розвитку та рівня фізичної підготовленості учнів конкретизуються функціональні умови модернізації системи тестування фізичних якостей учнів.

З метою визначення складових соціально-педагогічних умов удосконалення системи оцінювання розвитку фізичних якостей школярів досліджується і запропоновано для апробації міністерством освіти і науки України комплекс «Крок до здоров'я». Окремо в дослідженні визначається ступінь відповідності фізичного розвитку та розвитку фізичних якостей учнів 1-4 класів нормативним вимогам державної навчальної програми розкриваються об'єктивні показники стану здоров'я та фізичної підготовленості учнів 1-4 класів м. Харків та Чугуївського району Харківської області, досліджуються фактичні показники відвідування уроків фізичної культури та основні причини їх пропусків. Визначено відношення батьків

(1372 осіб) до існуючої системи оцінювання навчальних досягнень учнів та пропозиції учителів фізичної культури (550 осіб) до її подальшого удосконалення.

Достатньо ґрунтовно досліджується проблема визначення функціональних умов перебудови системи тестування фізичних якостей школярів. Розроблено кореляційну матрицю залежності розвитку фізичних якостей та фізичного розвитку учнів молодших класів. Кореляційний аналіз залежності розвитку фізичних якостей та фізичного розвитку дозволяє зробити висновок, що при підборі тестових вправ для комплексного оцінювання розвитку фізичних якостей («безпечного рівня здоров'я») не має принципового значення зріст і вага дітей. Значення мають середньостатистичні показники фізичної підготовленості (власне модельні характеристики) та індивідуальні показники розвитку фізичних якостей. Дослідження проводилось окремо для дівчат і хлопчиків 1-4 класів.

У *третьому розділі «Обґрунтування ефективності впровадження навчально-тестового модуля та визначення модельних характеристик фізичної підготовленості школярів»* наводяться показники фізичної підготовленості молодших школярів на початку педагогічного експерименту, досліджується склад навчально-тестового модуля визначення розвитку фізичних якостей учнів молодших класів, здійснюється аналіз результатів експериментів та визначаються модельні характеристики фізичної підготовленості та рівня здоров'я школярів.

З метою реалізації завдань дослідження проводився педагогічний експеримент з впровадження системи тестування фізичної підготовленості учнів молодшого шкільного віку. На початку експерименту було проведено констатуюче дослідження рівня розвитку фізичних якостей в учнів експериментальних і контрольних класів, які виявилися майже однаковими. Після визначення приблизно однакових показників учнів різних загальноосвітніх навчальних закладів були розподілені на контрольні та експериментальні групи.

Головним принципом добору тестових вправ до навчально-тестового модуля, який ми пропонуємо реалізовувати як у навчальній, так і у позакласній роботі, є принцип доступності. До комплексу тестів зазначеного модулю було включено: тестування розвитку гнучкості (тест Бубе, тест Норріса, тест Платонова, нахил тулуба в положенні сидячи); тестування спритності (човниковий біг 4x9 м, тест Філіповича-Малінака – човниковий біг 3x10 м, статична рівновага Бондаревського); тестування швидкості (спринтерський біг 30 м, ловіння гімнастичної палиці, біг у максимальному темпі протягом 10 сек.); тестування швидко-силових здібностей (стрибок у довжину з місця, вистрибування після стрибка у глибину); тестування розвитку сили (підтягування у висі, підтягування у висі лежачи, згинання і розгинання рук в упорі лежачи); тестування загальної витривалості (біг 6 хвилин); проба Руф'є.

Використання батареї тестів дозволяє всебічно визначити рівень фізичної підготовленості учнів початкових класів загальноосвітніх навчальних закладів і викладачу конкретизувати засоби і методи розвитку певної рухової здібності.

Отримавши конкретне завдання і набір засобів розвитку конкретної рухової здібності учень зможе здійснювати власну фізкультурну діяльність поза школою.

Забезпечення своєчасного педагогічного контролю дозволяє виконувати такі дві важливі функції навчання як діагностичну (визначення теперішнього стану фізичної підготовленості учнів), так і прогностичну з метою пошуку подальших шляхів підвищення рівня цієї підготовленості.

За критеріальну педагогічну базу визначено три рівні фізичної підготовленості: низький, середній і високий. За кожен рівень учень отримує певну кількість балів: низький – 1 бал, середній – 2 бали, високий – 3 бали. Сума балів дає можливість визначити педагогічну оцінку розвитку фізичних якостей учнів згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи (Наказ МОН України № 755 від 20 серпня 2008 р.). Показники дослідження представлено в табл. 1.

Таблиця 1

**Педагогічні критерії оцінювання рівня фізичної підготовленості
учнів 1-4 класів**

Рівень фізичної підготовленості (рівень здоров'я) учнів	Сума балів
Початковий (небезпечний)	9 та менше
Середній (поганий)	10-24
Достатній (середній)	25-42
Високий (високий)	43-51

В ході формуючого експерименту здійснювалося порівняння показників рівня розвитку основних фізичних якостей учнів контрольних та експериментальних класів. Частково ці показники відображено у табл. 2,3 на стор. 11. Головним висновком до аналізу отриманих результатів є більш високий рівень показників учнів експериментальних класів в усіх рухових тестах. Загальний усереднений показник складає 24, 6%. Також більш високі результати показали учні експериментальних класів і під час виконання проби Руф'є. Одним із підсумків дослідження є те, що педагогічний контроль в системі фізичного виховання повинен складатися з двох компонентів: оцінювання – що передбачає виставлення певних балів, відповідних рівню опанування учнями навчального матеріалу; та «рейтингу здоров'я» – відображаючи реальний розвиток дитини та безпечний для її здоров'я рівень фізичної підготовленості. Такий рейтинг повинен базуватися на певних модельних характеристиках фізичної підготовленості учнів, які ґрунтуються на усереднених даних щодо розвитку фізичних якостей дітей з урахуванням їх індивідуальних відмінностей та особливостей регіону.

Таблиця 2

**Порівняльна характеристика показників фізичної підготовленості хлопців
контрольної та експериментальної груп наприкінці експерименту**

	Швидкість 30 м, с			Витривалість 6-хв. біг, м			Гнучкість, см			Сила, разів			Спритність Біг 4x9 м, с			Швидкісно- силові якості, см			Р
	К	Е	Тр	К	Е	Тр	К	Е	Тр	К	Е	Тр	К	Е	Тр	К	Е	Тр	
1 клас	7,01	6,2	1,9	207,3	401,4	2,84	4,5	5,3	1,9	11	13,7	1,96	12,8	12,3	1,92	113,2	117,7	1,92	P<0,05
2 клас	6,9	6,2	1,91	363,5	426,2	2,24	5	8,7	2,32	13	17,9	1,97	12,3	12	1,91	124,6	133,3	2,07	P<0,05
3 клас	6,6	6	1,91	412,5	564,6	1,9	6,4	8,7	2,41	3,1	3,9	1,91	11,7	11,2	1,94	132,7	144,5	2,06	P<0,05
4 клас	6,28	5,38	2,01	540	726,2	2,01	7	9,1	2,11	3,8	4	1,96	11,4	11,1	1,98	139,6	153,3	1,94	P<0,05

Таблиця 3

**Порівняльна характеристика показників фізичної підготовленості дівчат
контрольної та експериментальної груп наприкінці експерименту**

	Швидкість 30 м, с			Витривалість 6-хв. біг, м			Гнучкість, см			Сила, разів			Спритність Біг 4x9 м, с			Швидкісно- силові якості, см			Р
	К	Е	Тр	К	Е	Тр	К	Е	Тр	К	Е	Тр	К	Е	Тр	К	Е	Тр	
1 клас	7,1	6,5	1,9	305,5	386,3	1,95	5,2	6,3	2,08	6	13,5	3,45	15,3	12,5	2,12	102,6	117	1,97	P<0,05
2 клас	7,0	6,3	1,93	380,2	426,3	2,04	8,1	9,6	2,03	8	17,7	4,84	12,1	12,1	1,03	124,2	131,9	2,02	P<0,05
3 клас	6,9	6,2	1,92	485,3	583	2,47	8,3	8,6	1,98	11	18,6	3,01	11,7	11,3	2,09	126	132,4	1,91	P<0,05
4 клас	6,2	5,5	1,91	735,2	764,6	1,99	9,5	9,5	1,21	12	20,9	3,44	11,2	11,0	1,94	135,4	144,5	2,03	P<0,05

При цьому основними правилами при визначенні модельних характеристики науковці вважають: кількісний вираз показників; їх варіативність; урахування вікових, статевих факторів; валідність тестів та інше.

В результаті проведеного аналізу матеріалів навчальної програми «Фізична культура» для 1-4 класів та комплексного тестування «Крок до здоров'я», що в зазначених документах, модельні характеристики фізичного розвитку, фізичної підготовленості та «безпечного рівня здоров'я» школярів не приведені у відповідність один до одного. Комплексне тестування, яке застосовується для визначення рівня фізичної підготовленості, повинно відповідати наступним вимогам: результати тестів служать інформаційним інструментарієм педагога та батьків учнів; до складової оцінки з предмету «Фізична культура» результати такого тестування повинні входити лише у частині динаміки рівні підготовленості (позитивної, або негативної), що відбулися за певний період часу; тестові вправи повинні бути достатньо легкими та доступними, щоб збільшити вірогідність їх успішного виконання. Фактичні показники виконання випробувань орієнтовного комплексного тестування навчальної програми у половині випадків менші за вимоги комплексу випробувань «Крок до здоров'я». Виходячи з цього, логічним було б припустити, що половина дітей, які відвідують уроки фізичної культури у основній групі, мають дуже низький рівень здоров'я. Ґрунтуючись на вказаних підходах, у процесі дослідження було розроблено навчально-тестовий модуль, який впроваджено у навчально-виховний процес експериментальних навчальних закладів. Структурну схему цього модулю представлено на рисунку.

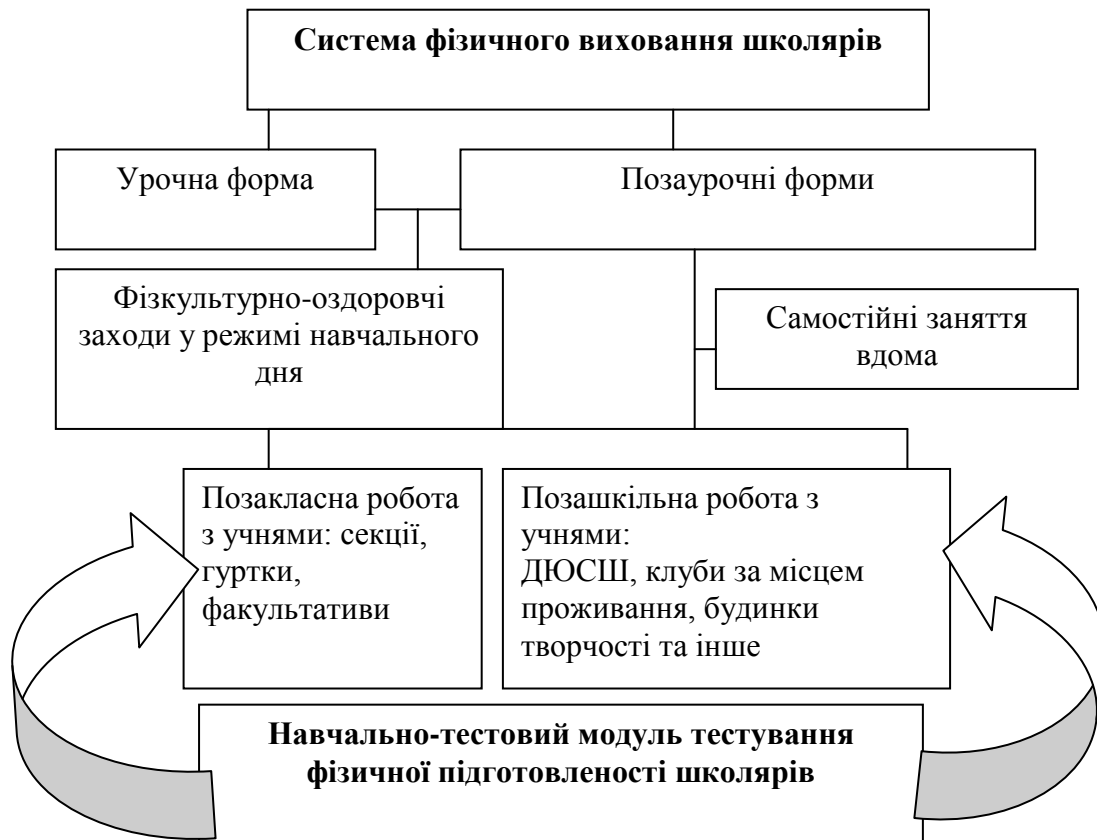

Рис. Структурна схема впровадження навчально-виховного модулю у систему фізичного виховання молодших школярів.

На першому (констатувальному) етапі експерименту було отримано первинні данні щодо модельних характеристик фізичної підготовленості учнів у системі педагогічного контролю з фізичного виховання за стандартною методикою. На другому (формульовальному) – було впроваджено у роботу ЗНЗ спеціальний навчально-тестовий модуль. На третьому (порівняльному) етапі порівнювалися результати педагогічного експерименту, визначалися модельні характеристики, формулювалися відповідні висновки.

У процесі формульовального експерименту було розроблено та впроваджено у позакласну фізкультурно-оздоровчу діяльність учнів початкової школи навчально-тестовий модуль, який у обсязі 34 годин на рік, або 1 академічної години на тиждень. Однією з педагогічних умов була обов'язковість відвідування таких занять усіма учнями, проте школярі виконують той обсяг навантажень та ті тестові вправи, які їм рекомендовані лікарем (крім тесту Руф'є). Заняття, які відведені до тестів, складаються з наступних частин: для першого класу – підготовча (не менш 8 хв.), основна – власне тестування (20-22 хв.), заключна (5-6 хв.) ; для другого класу – підготовча (не менш 10 хв.), основна – власне тестування (22-24 хв.), заключна (6-7 хв.) , для третього і четвертого класів – підготовча (не менш 12 хв.) , основна – власне тестування (24-26 хв.), заключна (7-8 хв.). Тестування можна проводити за умови гарного самопочуття учня.

Застосована під час дослідження методика математичної статистики щодо довірительних інтервалів (з урахуванням меж довіри з 95%-ю вірогідністю) для генеральної сукупності, дозволила з'ясувати модельні характеристики фізичної підготовленості сучасних учнів початкової ланки школи у тих тестах, які не входять до навчальної програми.

Проведене дослідження дає підстави для таких **висновків**:

1. Проведено аналіз спеціальної науково-методичної літератури показав, що педагогічний контроль як складова навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах мав місце в історичній спадщині розвитку освіти. Контроль за рівнем фізичної підготовленості учнів у системі фізичного виховання за допомогою рухових тестів здійснюється як в країнах Євросоюзу, США, Канаді, так і в Україні, Росії, Білорусі та ін. Визначено, що в Україні розроблена система державних тестів для різних верств населення і в загальноосвітніх навчальних закладах в межах державної програми використовується система тестів для учнів різних класів. Як свідчать наукові дослідження з проблем впровадження педагогічного контролю він повинен складатися з двох компонентів: оцінювання у рамках предмета «Фізична культура» – що передбачає виставлення певних балів задля визначення ефективності реалізації освітніх завдань системою фізичного виховання; та «рейтингу здоров'я», що базується на модельних характеристиках «безпечного» для здоров'я школярів рівня фізичної підготовленості. Обидва компоненти є складовим педагогічного контролю як головного інструмента

2. Визначено стан фізичного розвитку та фізичної підготовленості учнів 1-4 класів. Основними науковими підходами до визначення модельних характеристик «безпечного» рівня здоров'я є кількісний вираз показників; їх

варіативність; урахування вікових, статевих факторів; валідність тестів. Найбільш оптимальними методичними підходами до визначення модельних характеристик фізичної підготовленості учнів загальноосвітніх навчальних закладів є легкість та доступність тестів; їх інформативність; відображення середньостатистичних показників по основній медичній групі школярів.

3. Виявлено соціальні та педагогічні умови вдосконалення системи педагогічного контролю як основного засобу визначення рівня фізичної підготовленості учнів та його основні складові. У результаті дослідження документації загальноосвітніх навчальних закладів встановлено, що рівень загальної захворюваності школярів не є критично високим: у середньому школярі початкової ланки міста Харкова пропустили за три роки 6413 уроків, що становить 6,7 % від їх загальної кількості; аналогічні показники серед 2399 учнів 1-4 класів шкіл Чугуївського району становлять 19271 урок – 7,9 % від їх загальної кількості. До спеціальної медичної групи у Харківській області віднесені не більше ніж 5 % учнів початкової ланки.

У результаті опитування вчителів фізичної культури та батьків учнів початкової ланки виявлено незадоволення існуючої системи оцінювання результативності фізичного виховання школярів. За для її вдосконалення респондентами було запропоновано: розширити набір тестових вправ для визначення ступеня розвитку кожної фізичної якості у відповідності до сенситивних періодів їх розвитку (до 50 %, $p < 0,05$); тестування повинно відбуватися для усіх учнів (з урахуванням медичних показників) (58,7%, $p < 0,05$); в системі фізичного виховання повинен існувати окремий спеціальний модуль з тестування та навчання техніки виконання тестів (близько 70 %, $p < 0,05$).

4. Розроблено навчально-тестовий модуль з визначення розвитку фізичних якостей в учнів початкової школи. Результати кореляційного аналізу показників фізичного розвитку, фізичної підготовленості та розвитку окремих фізичних якостей школярів загальноосвітніх навчальних закладів Харківської області між собою засвідчили, що показники розвитку окремих фізичних якостей в учнів початкової школи не залежать від розвитку інших фізичних якостей, а крім того, не залежать від зросту та ваги дитини. Відповідно при доборі тестових вправ та розробці батареї тестів фізичної підготовленості потрібно враховувати лише медичні показання до виконання тестів, принципи легкості та доступності тестів, а також їх валідність та інформативність.

У результаті виявлених у процесі дослідження умов тестування, а також на підставі проведеного опитування вчителів фізичної культури та батьків учнів, на етапі формуючого експерименту було розроблено та впроваджено у позакласну фізкультурно-оздоровчу діяльність учнів початкової школи навчально-тестовий модуль у обсязі 34 годин на рік. Результатами проведеного експерименту доведено, що завдяки впровадженню навчально-тестового модулю, у дівчат та хлопців експериментальної групи достовірно покращився стан фізичної підготовленості за всіма показниками. У цілому фізична підготовленість

експериментальної групи хлопців наприкінці експерименту була кращою за контрольну на 22,2 % ($p < 0,05$), у дівчат – на 24,6 % ($p < 0,05$).

5. Проведено експериментальну апробацію навчально-тестового модулю у загальноосвітніх навчальних закладах Харківської області та обґрунтовано модельні характеристики фізичної підготовленості учнів початкової школи. На підставі отриманих у процесі дослідження даних, та шляхом використання методики математичної статистики щодо довірительних інтервалів для генеральної сукупності, у процесі дослідження було визначено модельні характеристики фізичної підготовленості учнів початкової ланки школи у тих тестових вправах, які не входять до навчальної програми (з урахуванням меж довіри з 95%-ю вірогідністю): швидкість поодинокого руху (у см); біг на місці 10 с (разів); виплигування після стрибку у глибину (у см); біг 3x10 м (у с); показники рівноваги за методикою Бондаревського (у с); рівень розвитку гнучкості за методикою Норриса (у см); показники гнучкості за методикою Бубе («місток») (у см); латеральні (ліворуч-праворуч) нахили тулуба за методикою Платонова (у см). Ці модельні характеристики рекомендуємо застосовувати для оцінювання дітей, віднесених до основної групи, ґрунтуючись на показниках тесту Руфьє, результати якого засвідчили високу працездатність дітей та здоров'я серцево-судинної системи.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів окресленої проблеми. Перспективним напрямком подальших досліджень вважаємо уточнення отриманих у даному дослідженні результатів, шляхом проведення аналогічних досліджень на більш великій вибірковій сукупності та в інших регіонах України.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації

1. Пелешенко І. М. Визначення рухових здібностей учнів як складова формування здорового способу життя / І. М. Пелешенко // Наукові записки кафедри педагогіки : зб. наук. пр. / Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. – Харків, 2008. – Вип. XX. – С. 180-187.

2. Пелешенко І. М. Показники фізичного розвитку та фізичної підготовленості учнів 1 класів загальноосвітніх навчальних закладів / І. М. Пелешенко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. праць за ред. проф. С.С. Єрмакова – Харків, 2013. – № 8. – С. 65-68.

3. Пелешенко І. М. Навчально-тестовий модуль у системі педагогічного контролю фізичної підготовленості учнів молодших класів / І. М. Пелешенко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. праць за ред. проф. С.С. Єрмакова – Харків, 2014. – № 6. – С. 42-47. (видання включено до 19-ти міжнародних наукометричних баз: DOAJ, IndexCopernicus, WorldCat, SHERPA/RoMEO та інші).

4. Пелешенко І. М. Теоретичне обґрунтування основних функцій, складу і структури навчальної дисципліни «Фізичне виховання» у вищому навчальному

закладі / І. М. Пелешенко // Збірник наукових праць : / Класичний приватний університет. – Запоріжжя, 2015. – Вип. № 45 (98). – С. 426-431.

5. Пелешенко І. М. Моніторинг розвитку основних рухових здібностей учнів початкових класів як умова створення науково обґрунтованої системи оцінювання їх навчальних досягнень / І. М. Пелешенко // Вісник – № 1149, серія «Валеологія: сучасність і майбутнє»: / Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. – Харків, 2015.– вип. 19.– С. 180-187.

6. Пелешенко І. М. Оцінювання рухових здібностей учнів за допомогою комплексного тестування в загальноосвітніх навчальних закладах / І. М. Пелешенко // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків, 2010. – № 2. – С. 35-38.

7. Пелешенко І. М. Перспективи застосування модельних характеристик фізичної підготовленості молодших школярів / І. М. Пелешенко, В. В. Коростильов, Я. Г. Чернігівська // Теорія та методика фізичного виховання. – 2012. – № 1. – С. 12-16.

8. Пелешенко І. М. Теоретичні основи впровадження модельних характеристик фізичної підготовленості учнів початкових класів загальноосвітніх навчальних закладів/ І. М. Пелешенко // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків, 2012. – № 5. – С. 121-125.

9. Пелешенко І. М. Соціальні передумови модернізації системи оцінювання фізичної підготовленості учнів початкової школи / І. М. Пелешенко // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків, 2013. – № 5. – С. 179-182.

Опубліковані роботи апробаційного характеру

10. Пелешенко І.М. Рухова діяльність і формування культури здоров'я та здорового способу життя підростаючого покоління / І. М. Пелешенко // Фізичне виховання студентів як запорука формування моральності та здоров'я нації : Х ювілейна обласна науково-практична конференція (25 лютого 2011 року) – Харків, 2011. – С.317-319.

11. Пелешенко І.М. Модельні характеристики фізичної підготовленості учнів як перспективний напрям наукових досліджень / І. М. Пелешенко // Науково-методичні основи сучасного навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах : актуальні проблеми, досвід, перспективи вдосконалення : Всеукраїнська науково-практична конференція (04 – 05 грудня 2013 року. – Харків, 2013. – С. 184-185.

12. Пелешенко І.М. Перспективи застосування модельних характеристик фізичної підготовленості молодших школярів / І. М. Пелешенко // Моделювання та інформаційні технології у фізичному вихованні і спорті: VIII Міжнародна наукова конференція (28 лютого 2012 року) – Харків, 2012. – С. 33-36

Публікації, які додатково відображають результати дисертації

13. Пелешенко І. М. Методика фізичного виховання зі студентами спеціальної медичної групи з різними формами захворювання / І. М. Пелешенко [методичні вказівки] за ред. О. М. Школи. – Харків : СПДФО Бровін О. В., 2014. – 86 с.

14. Пелешенко І. М. Самостійна робота студентів при засвоєнні програми з фізичного виховання / І. М. Пелешенко [методичні вказівки для студентів 1-4 курсів] за ред. О. М. Школи. – Харків : СПДФО Бровін О. В., 2014. – 86 с.

АНОТАЦІЇ

Пелешенко І. М. Методика оцінювання рівня фізичної підготовленості учнів початкової школи. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02. – теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я). – Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Міністерство освіти і науки України. – Харків, 2016.

Дисертація є теоретико-експериментальним дослідженням проблеми впровадження педагогічного контролю в систему фізичного виховання учнів початкової школи.

У дисертації шляхом глибокого аналізу історії розвитку педагогічного контролю в системі фізичного виховання, сучасних підходів науковців і вчителів-практиків визначенні основні функції, цілі і завдання педагогічного контролю, форми і засоби його впровадження в практику діяльності загальноосвітніх навчальних закладів. Розроблено теоретико-методичні основи модельних характеристик фізичної підготовленості учнів молодших класів. Визначені соціально-педагогічні передумови вдосконалення системи оцінювання фізичної підготовленості учнів.

Ретельно розглянуто питання перебудови системи тестування рівня фізичної підготовленості школярів. Теоретичні висновки підтверджено значною експериментальною базою дослідження в ході якого здійснювався констатувальний та формуючий етапи з залученням більше 500 учнів 1-4 класів.

Обґрунтовано зміст навчально-тестового модуля для визначення рівня фізичної підготовленості учнів в зміст якого входить комплекс рухових тестів для комплексного вивчення здобутків учнів в усіх основних фізичних якостях. Перспективним напрямом подальшої діяльності бачиться дослідження рівня фізичної підготовленості і здоров'я не тільки учнів одного регіону а і інших областей України за допомогою впровадження навчально-тестового модуля.

Ключові слова: педагогічний контроль, фізичне виховання, модельні характеристики, рухові тести, соціально-педагогічні передумови, фізична підготовленість, навчально-тестовий модуль.

Пелешенко И. Н. Методика оценивания уровня физической подготовленности учащихся начальной школы. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика обучения (физическая культура, основы здоров'я). – Харьковский национальный университет имени В.Н. Каразина, Министерство образования и науки Украины. – Харьков, 2016.

Диссертация является теоретико-экспериментальным исследованием проблемы внедрения педагогического контроля в систему физического воспитания учащихся начальной школы. Раскрывая причины угрожающей тенденции к снижению уровня физического здоровья школьников Украины в работе конкретизируется роль физического воспитания в решении этой проблемы и его важной составляющей – педагогического контроля.

Констатируется, что в конце 19 столетия процесс физического воспитания развивался в трёх направлениях (гимнастическом, гигиеническом и образовательно-воспитательном) и поэтапно определялись закономерности развития физических способностей детей разного возраста.

В диссертации на основе глубокого анализа истории развития системы физического воспитания рассматриваются вопросы использования педагогического контроля в обучении учащихся. Показаны разные подходы учёных и преподавателей-практиков для решения проблемы внедрения педагогического контроля в учебный процесс. Отдельно освещаются вопросы отечественной системы контроля и роль в этом процессе Государственных тестов и нормативов населения Украины.

На основе теоретических обобщений определено, что к основным функциям педагогического контроля необходимо отнести: управленческую, образовательную, воспитательную, развивающую, диагностическую и стимулирующую. Ведущими видами контроля определены: предварительный, поточный, периодический, тематический и итоговый (заключительный). Среди форм педагогического контроля выделяются такие: для проверки уровня теоретических знаний (устный опрос, письменные задания, проверки, безмашинный и машинный программированный контроль); для проверки уровня физической подготовленности (тестовый контроль уровня развития физических качеств, контрольные и учебные нормативы оценивания учебных достижений учащихся).

С учётом функций, видов и форм контроля в исследовании предлагается использовать такие критерии определения достижений учащихся: информационно-рецептивный, репродуктивный, конструктивно-вариативный и творческий.

Значительное внимание в работе уделено научному методу – «моделирование». Определено около 10 видов моделирования и этапы построения моделей. Касаясь непосредственно физического воспитания в диссертации конкретизировано, что модель является совокупностью разных параметров, которые определяют достижения определенного уровня физического развития и спортивного мастерства.

В диссертации разработаны теоретико-методические основы модельных характеристик физической подготовленности учащихся младших классов. Определены социально-педагогические предпосылки усовершенствования системы оценивания физической подготовленности учащихся. Представлены подходы учёных США, стран Евросоюза, России, Украины, Белорусии по определению модельных характеристик учащихся общеобразовательных школ.

Отдельно исследованы вопросы перестройки системы тестирования учащихся в школах Украины. Теоретические выводы подтверждаются значительной экспериментальной базой исследования в ходе которого проводились констатирующий и формирующий этапы, в которых принимали участие более 500 учащихся 1-4 классов. Доказано, что внедрение комплексного подхода к определению физической подготовленности учащихся с помощью учебно-тестового модуля позволяет добиться более высокой физической подготовки учащихся 1-4 классов. Определенное внимание уделено содержанию двигательных тестов, которые носят комплексный характер.

В работе обосновано содержание учебно-тестового модуля по определению уровня физической подготовленности учащихся, в котором определён не столько комплекс (батарея) тестов, но учебные и внеклассные формы его реализации.

Перспективным направлением дальнейшей научной работы является исследование уровня физической подготовленности и здоровья с помощью учебно-тестового модуля, не только учащихся одного региона, а и других областей Украины.

Ключевые слова: педагогический контроль, физическое воспитание, модельные характеристики, двигательные тесты, социально-педагогические предпосылки, физическая подготовленность, учебно-тестовый модуль.

Peleshenko I.N. The methodology of assessment of physical fitness level in elementary school. – Manuscript.

The thesis for the Candidate degree of Pedagogical Sciences in speciality 13.00.02 – Theory and Methods of Teaching (Physical Education, Rudiments of Health). – V. N. Karazin Kharkiv National University, Ministry of Education and Science of Ukraine. – Kharkiv, 2016.

The thesis is the theoretical and experimental study of problems related to the introduction of pedagogical assessment in the system of Physical education in elementary school.

In the thesis, due to analysis of the history of development of pedagogical control in physical education, modern approaches of scientists and teachers-practitioners, the basic functions, aims and tasks of pedagogical control, the forms and means of its implementation into the practice of elementary schools are defined. The theoretical and methodological framework of model characteristics of physical fitness of schoolchildren in elementary school are grounded. Socially-pedagogical backgrounds of improving the system of assessment of pupils' physical fitness are defined.

The issue of restructuring of the testing system of level of schoolchildren physical fitness is considered. Theoretical conclusions are confirmed by a considerable experimental base of the study which was carried out ascertaining and forming stages with the involving of over 500 students of 1-4 forms.

The content of the training and test module to determine the physical level of pupils fitness in the content of which included complex motor tests for a

comprehensive study of the achievements of pupils in all basic physical qualities are grounded. A perspective direction for further research is the study of level of physical fitness and health not only pupils of one region but pupils of other districts of Ukraine through the introduction of educational test module.

Keywords: pedagogical assessment, physical education, model characteristics, motor tests, socially-pedagogical backgrounds, physical fitness, training and test module.